

Rättsfallssamlingen

Mål C-121/10

**Europeiska kommissionen
mot
Europeiska unionens råd**

”Talan om ogiltigförklaring — Statligt stöd — Artikel 108.1 och 108.2 FEUF — Stöd som getts av Ungern för inköp av jordbruksmark — Europeiska unionens råds befogenhet — Befintlig stödordning — Lämpliga åtgärder — Två stödordningar som inte kan särskiljas — Förändrade omständigheter — Exceptionella omständigheter — Ekonomisk kris — Uppenbart oriktig bedömning — Proportionalitetsprincipen”

Sammanfattning – Domstolens dom (stora avdelningen) av den 4 december 2013

- 1. Stöd som ges av en medlemsstat — Rådets befogenhet att mot bakgrund av exceptionella omständigheter undantagsvis godkänna ett stöd — Villkor för användning — Begäran från berörd medlemsstat till rådet innan kommissionen fattat ett beslut om att stödet är oförenligt med den gemensamma marknaden inom tre månader — Gräns — Ett tidigare beslut av kommissionen förlorar sin verkan*
(Artikel 108.2 FEUF)
- 2. Stöd som ges av en medlemsstat — Rådets befogenhet att mot bakgrund av exceptionella omständigheter undantagsvis godkänna ett stöd — Villkor för användning — Stöd som på ett oskiljaktigt sätt är kopplat till ett stöd som kommissionen redan slagit fast är oförenligt med den inre marknaden — Iakttagande av rättssäkerhetsprincipen — Gränser — Avsevärda förändringar av de ekonomiska och finansiella omständigheterna*
(Artiklarna 107 FEUF, 108 FEUF och 109 FEUF)
- 3. Talan om ogiltigförklaring — Grunder — Maktmissbruk — Begrepp*
(Artikel 263 FEUF)
- 4. Jordbruk — Konkurrensregler — Stöd — Rådets godkännande av stöd i undantagsfall — Domstolsprövning — Gränser — Rådets beslut att godkänna ett stöd som getts av ungerska staten för inköp av statlig jordbruksmark till följd av en ekonomisk och finansiell kris — Uppenbart oriktig bedömning föreligger inte*
(Artikel 108.2 tredje stycket FEUF)
- 5. Stöd som ges av en medlemsstat — Rådets befogenhet att mot bakgrund av exceptionella omständigheter undantagsvis godkänna ett stöd — Villkor för användning — Åsidosättande av proportionalitetsprincipen — Föreligger inte — Omständigheter som ska beaktas*
(Artikel 108.2 tredje stycket FEUF)

1. Mot bakgrund av att EUF-fördraget ger kommissionen en central roll när det gäller att avgöra en stödåtgärds eventuella oförenlighet med den inre marknaden, avser artikel 108.2 tredje stycket FEUF ett särskilt undantagsfall med följden att den befogenhet rådet ges i nämnda bestämmelse uppenbart är av ren undantagskaraktär, vilket medför att den måste ges en restriktiv tolkning.

Vad avser bestämmelserna i artikel 108.2 tredje och fjärde stycket FEUF, enligt vilka en medlemsstats begäran till rådet dels medför att det pågående förfarandet inför kommissionen skjuts upp under en tidsfrist på tre månader, dels medför att kommissionen i avsaknad av ett beslut av rådet inom denna tidsfrist ska fatta beslut i ärendet, ska dessa bestämmelser tolkas så att när tidsfristen har löpt ut har rådet inte längre befogenhet att anta ett beslut avseende det aktuella stödet med stöd av tredje stycket. Om den berörda medlemsstaten således inte har framställt någon begäran till rådet med stöd av artikel 108.2 tredje stycket FEUF innan kommissionen har fastställt att det ifrågasatta stödet är oförenligt med den inre marknaden, och därigenom avslutat det förfarande som avses i första stycket i samma bestämmelse, har rådet inte längre rätt att utöva den särskilda befogenhet som det i tredje stycket har anförtrotts för att fastställa att ett sådant stöd är förenligt med den inre marknaden.

Denna tolkning gör det möjligt att undvika att motstridiga beslut antas och bidrar således till rättssäkerheten.

Rådet får inte omintetgöra verkan av ett beslut av kommissionen om att ett stöd är oförenligt med den inre marknaden genom att själv med stöd av artikel 108.2 tredje stycket FEUF förklara att ett stöd som beviljas mottagarna av det olagliga stödet för att kompensera dessa för de återbetalningar som de ålagts att göra enligt kommissionens beslut är förenligt med den inre marknaden.

(se punkterna 40–43 och 46)

2. Vid tillämpningen av artikel 108.2 FEUF avgränsas kommissionens respektive rådets befogenhet för det första på så sätt att befogenheten i första hand tillkommer kommissionen och att rådet endast har befogenhet om det föreligger exceptionella omständigheter. För det andra ska rådets befogenhet, som gör det möjligt för rådet att i sitt beslut avvika från vissa fördragsbestämmelser om statligt stöd, utövas inom en viss bestämd tidsram. När kommissionen eller rådet har fattat ett slutgiltigt beslut om det aktuella stödets förenlighet med den inre marknaden kan för det tredje den andra av dessa båda institutioner inte längre fatta ett motstridigt beslut.

Det saknar härvidlag betydelse om den stödåtgärd, som är föremål för rådets beslut, utgör befintligt stöd eller nytt stöd. Verkan av kommissionens beslut äventyras nämligen inte bara då rådet antar ett beslut om att det stöd som kommissionen redan har prövat är förenligt med den inre marknaden utan även då det stöd som rådets beslut gäller är avsett att kompensera mottagarna av det olagliga stöd som förklarats oförenligt med den inre marknaden för den återbetalning härav som stödmottagarna ålagts genom kommissionens beslut. Det stöd som beviljas i det senare skedet är under dessa förhållanden på ett sådant oskiljaktigt sätt kopplat till det stöd som tidigare har förklarats oförenligt med den inre marknaden av kommissionen att det förefaller vara klart konstlat att göra gällande en skillnad mellan dessa stödåtgärder vid en tillämpning av artikel 108.2 FEUF.

När kommissionen under dessa omständigheter med utövande av de befogenheter som den har anförtrotts enligt artiklarna 107 FEUF och 108 FEUF antar riktlinjer som har till syfte att ange hur kommissionen, i enlighet med samma artiklar i fördraget, avser att utöva sitt utrymme för skönsmässig bedömning i förhållande till nytt stöd eller befintliga stödordningar och lämnar medlemsstaterna förslag på lämpliga åtgärder som bör vidtas med hänsyn till den pågående utvecklingen eller den inre marknadens funktion och dessa förslag till lämpliga åtgärder godtas av en medlemsstat och dessa åtgärder följaktligen blir bindande för denna medlemsstat omfattar emellertid de lämpliga åtgärder som kommissionen föreslagit till följd av ett sådant godtagande endast befintliga stödordningar och äger inte tillämpning på en ny stödordning som av rådet kan anses vara förenlig med den inre marknaden.

Rådet kan emellertid inte stödja sig enbart på den omständigheten att en stödordning utgör nytt stöd för att göra en förnyad bedömning av en situation som redan blivit föremål för en slutgiltig bedömning av kommissionen och göra en motsatt bedömning. Rådet saknar således befogenhet att slå fast att en ny stödordning ska anses förenlig med den inre marknaden när den på ett sådant oskiljaktigt sätt är kopplad till en befintlig stödordning som en medlemsstat har åtagit sig att ändra eller att avskaffa i enlighet med artikel 108.1 FEUF att det förefaller vara klart konstlat att göra gällande en skillnad mellan dessa två stödordningar vid en tillämpning av artikel 108.2 FEUF.

Kommissionens bedömning av denna stödordning kan emellertid inte anses kunna föregripa den bedömning som skulle ha gjorts av en stödordning som består av liknande åtgärder men som ska tillämpas i ett väsentligt annorlunda ekonomiskt sammanhang än det som kommissionen beaktade vid sin bedömning. Så är fallet vid avsevärda förändringar såsom en ekonomisk och finansiell kris. Härav följer att frågan huruvida den nya stödordning som med stöd av artikel 108.2 tredje stycket FEUF anmäldes till rådet av medlemsstaten ifråga är förenlig med den inre marknaden ska avgöras efter en individuell bedömning som skiljer sig från den som gjordes av de stödordningar som bedömts av kommissionen mot bakgrund av de ekonomiska omständigheter som var relevanta när dessa stöd gavs.

(se punkterna 47, 49, 51, 52, 60, 61, 67 och 74)

3. Se domen.

(se punkt 81)

4. Rådet har vid tillämpningen av artikel 108.2 tredje stycket FEUF ett stort utrymme för skönsmässig bedömning vars utövande inbegriper komplicerade ekonomiska och sociala bedömningar som ska ske med hänsyn till unionen som helhet. Domstolsprövningen av utövandet av denna befogenhet är begränsad till en kontroll av att reglerna för handläggning och för motivering har följts, att de uppgifter om faktiska omständigheter som har lagts till grund för det ifrågasatta beslutet är materiellt riktiga, att bedömningen av dessa omständigheter inte är uppenbart oriktig och att det inte förekommit maktmissbruk. Mot bakgrund av de ovanliga och oförutsägbara verkningarna för det ungerska jordbruket av den ekonomiska och finansiella krisen samt omfattningen av dessa verkningar, kan rådet emellertid inte anses ha gjort en uppenbart oriktig bedömning när det slog fast att dessa verkningar utgjorde exceptionella omständigheter i den mening som avses i artikel 108.2 tredje stycket FEUF. Den omständigheten att den ekonomiska och finansiella krisen även haft betydande verkningar i andra medlemsstater är inte avgörande, eftersom denna omständighet inte påverkar att verkningarna av krisen för utvecklingen av de ungerska jordbrukarnas ekonomiska situation och jordbruksreformerna i Ungern var exceptionella.

(se punkterna 98–100)

5. Vad gäller frågan huruvida proportionalitetsprincipen har iakttagits kan en åtgärd som antagits med stöd av artikel 108.2 tredje stycket FEUF endast anses rättsstridig om den är uppenbart olämplig med hänsyn till det av rådet efterstävade målet. Mot bakgrund av omfattningen av det utrymme för skönsmässig bedömning som rådet har utgör ett beslut av rådet att godkänna ett stöd för inköp av jordbruksmark inte ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen enbart på grund av att det skulle ha varit möjligt för medlemsstaten ifråga att uppnå målet att begränsa fattigdomen på landsbygden med hjälp av en annan sorts stödordning. Det stora utrymme för skönsmässig bedömning som rådet har innebär emellertid inte att det befrias från skyldigheten att i sin bedömning beakta de befintliga åtgärder som specifikt syftar till att avhjälpa de situationer som kan motivera beviljandet av stödet i fråga.

(se punkterna 114, 115, 121 och 122)